Akademik Akıl
Köşe Yazıları
www.akademikakil.com Printed on Mart 21, 2023

Gelecek Farklı Disiplinlerin Birlikteliğinde

By undefined
October 3, 2022
Kategoriler: Ayın Konusu: Üniversitelerimizde İnterdisipliner Çalışma Kültürü, Fen
Etiketler: disiplin, gelecek kuşak, interdisipliner çalışma

"Farklı disiplinler bir bünyede toplanabilir mi?" sorusu ile Ekim ayının "Üniversitelerimizde İnterdisipliner Çalışma Kültürü" konusuna temel bilimlerden bir sesleniş yapalım.
Sorunun cevabı: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik-Astronomi Lisansını 1942-43 tarihinde ve Matematik-Fizik Lisansını da 1943-44'de alarak üniversite tahsilini bitirdi. Aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesine devam ederek Profesör H.Th. Bossert'ten Mısır hiyeroglifleri ile Hitit çivi yazısını öğrenip 1950 yılında Edebiyat Fakültesinin Ön Asya Dilleri ve Kültürleri Bölümünden Edebiyat Doktoru ve 1956 yılında Fen Fakültesi Astronomi Kürsüsünde danışmanlığını Ord. Prof. Dr. Wolfgang Gleissberg'in yaptığı "Güneş Lekelerinin Bölge Kaymasının Denklemi" araştırması ile de Astronomi dalından Fen Doktoru unvanlarını aldı. Çok sayıda ölü diller yanında yaşayan dilleri de iyi bilen 18 Ekim 1919 doğumlu ve 1986 tarihinde 37 yıl çalıştığı Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümünden emekliye ayrılmış hocaların hocası merhum Prof. Dr. Dr. M. Adnan Kıral. Çok lisanslı, çok dilli, interdisipliner çift doktoralı zengin kitap koleksiyonlu özellikleri ile hocamız adeta seyyar kütüphane ve temel bilimlerle sosyal bilimleri birlikte yürütmüş belki çok disiplinli çalışma kültürünün ilk bireysel örneklerinden.
Böylesi istisnalar dışında bir ömre bir doktora ancak sığabiliyor, yaygın ve güncel olan da tek doktora. Hal böyle olunca ilgili yakın disiplinlerdeki doktoralılara gereksinim duyuluyor, bu anlamda bir birlerimize muhtacız… Ayrıca, bulunulan çağın gerektirdiği şartlar ile uzmanlık isteyen yeni teknolojilerin ve yazılımların devrede olması ile birlikte ister aynı ister farklı disiplinlerden olsun birlikteliğin tavan yaptığı, artık bu kültürün yeşerdiği ve yaşandığı yıllardayız da…
Bunun bir örneği olarak çok yazarlı makaleler aynı zamanda çok disiplinli araştırmalar anlamına da gelmektedir… Bir ikincisi, en büyük veriyi sağlamada başı yerden ve uzaydan gökyüzü tarama teleskopları çekmektedir, büyük veri de çok disiplinli araştırma alanları sunmaktadır.
Devamla, geçmişte kalmış toplu salgınları unutmuştuk ki COVID-19 korona virüs hastalığı küresel ölçekte insanlığa acı sürpriz yaşattı, can yakan "istenmeyen" hastalık olarak isimlendirdiğimiz her an kapımızı çalacakmış hissini yaşatan kanseri hem etkilemesinde hem de aşısının keşfinde solladı… Üstelik tek keşif değil birbirlerinden bağımsız farklı adreslerden yakın tarihlerde birbiri ardına birden fazla aşı keşifleri gerçekleştirildi. Bu küresel başarılarda elbette geçmişin birikimi, teknolojik alt yapı, yetişmiş insanlık gücü ile devletlerin ve özel sektörün cömert bütçe sağlamaları yanında yorumum, özellikle büyük veri ve makine öğrenimi gibi ilgili yeni disiplinler ve bilgiyi özgürce paylaşma bunda etkili olduğu yönündedir.
Görüldüğü gibi alanlarında derinleşmiş farklı disiplinerlerin birlikteliği günümüzün gereksinimlerine en büyük dertlerine çare olabilmektedir, geleceğe de işaret ederek.
Düşüncemize bir açılım yapmaya izin verirsek, kalbimizde yaşattığımız bir akademisyen hocamızın "ülkeyi kalkındırmak için 25 yıl verin" ifadesi ile sıfır yaştan alıp 25 yaşa kadar yeni bir kuşak ile ancak olabileceği idi. O yıllardaki seç(il)me yaşı şimdilerde kısaldı, ihtiyaç duyduğu 25 yıl 18'e çekildi.
Bu açılımdan cesaretle temel bilimler özelde astronomi, uzaydaki olaylara geniş elektromanyetik pencereden bakınca ancak evreni anlamaya izin çıkmaktadır. Bir gök olayı meydana geldiğinde kırmızı bölgeden gama ışınlarına kadar çok geniş ve derin bir bilgi yelpazesinde kendisini gösterebiliyor tıpkı hekimin kan-idrar tahlili ile vücudun derinliklerindeki akışkanlar dinamiğini anlaması röntgen ile vücudun sert duvarlarındaki aşınmayı görmesi ses dalgaları ile de ritim bozukluklarını işitmesi gibi.
Söz konusu açılımı gastronomi ile de lezzetlendirirsek, kuru fasulyeye acı biber gider, salataya ekşilik, balığın arkasından helva gibi acı-tatlı karşıtlıkların yeri zamanı gelince doyumsuz tatlar katıyor yemek kültürümüze.
Bu açılımın çıkarımı nedir? İnsanlığın tüm katmanları, kıtalar ve ülkeler bir şekilde iktidar-muhalefet bakış açıları ile yönetilecek, geçinilecek, ömürler tüketilecek… Bilimdeki insanlık mirasımız olan kazanım ile toplum katmanlarının temel ihtiyaçları ve belki tüm davranışlarını gök olayları gibi ele alsak, iktidar-muhalif taraflar, tüm karşıtlıklar kendi özgün gözlem pencerelerinden çok yönlü ve çok disiplinli anlayış ile ne (ön)gördüklerini olduğu gibi paylaşsalar ne olur? Doğa ve uzay serüveninde olduğu gibi insanlığın söz konusu ihtiyaç duyduğu gereksinimler ancak doğru okumalarla yerine getirilebilecektir. Eğer gelecek farklı disiplinlerin birlikteliğinde gözüküyorsa, bilim metodolojisi anlayışında kalarak karanlıkta kalmış kısımlara ışık tutan ne varsa işimize gelir, boşlukları doldurucudur yani bütünleştiricidir tıpkı "bir şey doğalsa, doğadansa kabulümdür" sözümüz gibi.
Temel bilimlerin sosyal bilimlere seslenişi şu olsun; insanlığın çok disiplinliğe gereksinimi vardır, bu durumda gelecek olan yeni kuşakları mı bekleyelim hocamızın dediği gibi değilse kendimizi mi güncelleyelim?